

Barraca del Mataporcs

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Viladoms de Dalt
Alçada: 324

Coordenades:

Latitud: 41.63422
Longitud: 1.88175
UTM Est (X): 406860
UTM Nord (Y): 4609769

Classificació

Número de fitxa 08053-382
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: El verdet d'una part de la volta i mur interior denoten la presència d'aigua que es filtra per la sortida de fums, ja que el caramull es deu haver desplaçat.

Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08052A008000210000OW
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: ds., 18/03/2017 - 01:00

Descripció

Barraca de pedra seca, situada en el vessant de soleia, a l'entrada d'una vall marjada, en terres de Viladoms, no massa lluny del rasot del Puig. Per accedir-hi cal pujar resseguint el camí de carro que passa per sobre mateix de la vinya del Macià, en direcció al Viladoms de Dalt, un cop travessat el rasot. Es reconeix pel seu ràfec lleugerament ondulat (com si portés una boina de costat).

És de planta circular, de 2 metres de diàmetre interior. Està lleugerament adossada al marge. Els rocs més grossos més o menys desbastats es troben situats a la base, als muntants i llinda, que es van complementant amb pedra de mida petita i mitjana per anar reblint tots els espais. Tota la construcció interior està reblerta de terra i fang i en alguns indrets s'ha reforçat amb ciment.

La porta està orientada al sud, amb una llinda, plana. Els brancals són rectes. Mesura 1,15 metres d'alçada per una amplada màxima de 0,55 metres. Els murs tenen un gruix de 0,55 metres. La coberta és de volta per aproximació de filades. Conserva el voladís i bona part del recobriment exterior de terra sortida de fums quadrangular. No té cap espitllera ni tinell. Per la part del darrera hi ha un parell de ganxos de ferro. En un d'ells hi ha un cassó de ceràmica amb el cul mig foradat. En l'altre sembla que hi havia una olleta de fang que duia un filferro per poder-la penjar. I a l'interior hi havia un cànir amb les parets verdes. Les seves restes estan escampades pel terra.

Tota la vall està marjada, amb marges molt ben conservats. La vegetació impedeix veure els camins de bast murats i la gran quantitat d'escales i graons que permetien accedir d'un bancal a l'altre.

Observacions:

A l'obaga d'aquesta vall, a pocs metres de la barraca, hi ha una font.

Aquesta vinya rep el nom de l'avi de la Maria Riera i Riera.

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 7144.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents.

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els

"sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

- MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.
- QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.
- RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
- SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
- SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
- SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
- SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.
- VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

